

بسم الله الرحمن الرحيم

عرض کردیم که یکی از طرق ثبوت هلال بیّنه شرعیه (شهادت عدلین) می باشد و روایاتی که دلالت دارند بر حجّیت بیّنه عموماً و در مانحن فیہ خصوصاً بسیار روشن است که آنها را قبلاً به عرضتان رساندیم منتهی در مقابل چند روایت بود که دلالت داشتند بر عدم حجّیت بیّنه در مسئله رویت هلال ماه که آنها را نیز خواندیم و مورد بحث قرار دادیم . صاحب عروة این روایات متعارض را حمل بر تقیه می کرد زیرا در اینجا بین ما و عامه اختلاف نظر زیادی وجود دارد ، ما قائلیم که اگر شاهدین عدلین شهادت به رویت ماه بدهند حجّت است ولی عامه قائلند که اگر یک نفر هم شهادت بدهد کافی است حتی شهادت نساء را نیز جایز می دانند . عرض کردیم که در چنین جاهایی مشی فقهی خیلی کارایی دارد آیت الله بروجردی قائل بودند که اخبار ائمه (ع) به آراء اهل سنت در زمان خودشان ناظر بوده اند لذا ما نمی توانیم بدون توجه به آراء آنها فقط روایات اهل بیت را سنداً و دلالتاً بررسی کنیم و سپس آنها را أخذ کنیم ، صاحب عروة در اینجا برخلاف آقای بروجردی فقط روایات باب در مورد حجت بیّنه شرعیه را أخذ کرده لذا فرموده که شهادت عدلین مطلقاً حجت است و دیگر هیچ توجهی به نظر عامه در این مسئله نکرده و درباره روایات مخالف فرموده که چون این روایات موافق قول عامه هستند لذا حمل بر تقیه می شوند و این بحث ما در بدایة المجتهد و المغنی که از

کتاب اهل سنت می باشد آمده است و از همین جا معلوم می شود که در این مسئله بین ما و عامه اختلاف نظر وجود دارد .

یکی دیگر از اختلاف نظرهایی که بین ما و عامه وجود دارد این است که عامه برای ثبوت هلال شوال شهادت دو نفر را حجت می دانند ولی برای ثبوت هلال رمضان تنها شهادت یک نفر را کافی می دانند و علتش را اینطور ذکر کرده اند که هلال رمضان دخول در عبادت است ولی هلال شوال خروج از عبادت می باشد و در دخول در عبادت یک مسامحاتی وجود دارد و حتی قول عدل واحد که ظنّ آور است نیز قبول می شود اما خروج از عبادت دلیل محکم (شهادت عدلین) نیاز دارد ، اینجا در واقع نوعی استحسان وجود دارد .

السادس : « حکم الحاكم الذی لم يعلم خطأه و لا خطأ مستنده كما إذا استند إلى الشیاع الظنّی و لایثبت بقول المنجمین و لا بغیوبة الشفق فی اللیلة الأخری و لا برویته یوم الثلاثین قبلالزوال فلا یحکم بكون ذلك الیوم أول الشهر و لا بغير ذلك ممّا یفید الظن و لو قویاً إلاّ للأسیر والمحبوس » . مسئله حکم حاکم در ثبوت هلال ماه بسیار مهم می باشد و مشهور فقهای ما قائلند که هلال ماه به حکم حاکم ثابت می شود و محشین و شراح عروة نیز همین را قائلند غیر از آقای خوئی که در حاشیه عروة فرموده اند هلال ماه به حکم حاکم ثابت نمی شود ، آقای خوئی در این مسئله و در التنقیه در شرح مسئله ۶۸ از بحث اجتهاد و تقلید عروة و در مستند العروة ولایت فقیه را انکار کرده اند لذا حکم حاکم در ثبوت هلال ماه را قبول ندارند . خوب حالا ما

کنیم، البته ایشان ولایت فقها و مراجع و نواب عام امام زمان(عج) در امورات حصیبه را قبول دارند منتهی ولایت مطلقه فقیه یعنی مثل ولایت امام معصوم (ع) را قبول ندارند و می فرمایند که اثبات ولایت مطلقه برای نواب عام امام زمان(عج) یک امر بسیار مشکلی می باشد کما اینکه شیخ انصاری(ره) نیز در مکاسب ولایت مطلقه فقیه را رد کرده و قبول نمی کند، خلاصه ایشان به این خبر خدشه کرده اند. بعد ایشان می روند سراغ توقیع معروف که صدوق علیه الرحمة در کتاب اکمال الدین و اتمام النعمة نقل کرده و به این توقیع نیز خدشه می کنند و آن را مثل خبر قبلی رد می کنند، بقیه بحث بماند برای جلسه بعد...

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین

باید کلام ایشان را مطرح کنیم و بعد نظر خودمان درباره ولایت فقیه و حکم حاکم در ثبوت هلال ماه را بیان کنیم. آقای خوئی در حاشیه عروۃ در ذیل این بحث فرموده اند: « فی ثبوت الهلال بحکم الحاکم إشکال » و همچنین آقا سید احمد خوانساری نیز فرموده اند: « محل تأمل »، و اما آقای خوئی در مستندالعروۃ درباره ثبوت هلال ماه به حکم حاکم می فرمایند که مشهور قائلند که ثابت می شود ولی أدله آنها مخدوش می باشد یعنی روایاتی که مشهور به آنها برای اثبات حکم حاکم و ولایت فقیه استناد کرده اند یا سنداً و یا مدلولاً و یا هم سنداً و هم مدلولاً مخدوش می باشند من جمله خبر صحیح محمد بن قیس یعنی خبر ۱ از باب ۶ از ابواب احکام شهر رمضان، خبر این است: « محمد بن علی بن الحسین باسناده عن محمد بن قیس، عن ابي جعفر (ع) قال: إذا شهد عند الإمام شاهدان أنّهما رأيا الهلال منذ ثلاثين يوماً أمر الإمام بالإفطار ذلك اليوم إذا كانا شهدا قبل زوال الشمس، و إن شهدا بعد زوال الشمس أمر بإفطار ذلك اليوم و آخر الصلاة إلى الغد فصلی بهم ». محمد بن قیس از اجلای روات است و اسناد صدوق به او صحیح است لذا خبر سنداً صحیح می باشد و همانطور که می بینید دلالت دارد بر اینکه افطار یثبت بأمر الامام منتهی آقای خوئی به دلالت این روایت خدشه می کنند و می فرمایند که متن این خبر اجنبی از محل بحث می باشد زیرا در آن گفته شده امام که مراد امام معصوم (ع) می باشد در حالی که ما از حکم فقیه حاکم بحث می کنیم پس نمی توانیم به این خبر برای اثبات ولایت فقیه و حکم او در ثبوت هلال ماه استدلال